

**OLIY TA'LIM TIZIMIDA FLIPPED CLASSROOM TEXNOLOGIYASI
ASOSIDA CHET TILI O'QITISH METODIKASINI
TAKOMILLASHTIRISH (4-SHO'BA)**

Najmiddinova Durdona Najmiddin qizi

Oliy Ta'limni Rivojlantirish Tadqiqotlar Markazi 1-Bosqich Doktoranti
+998 90 347 70 11

Annotatsiya:

Maqolada "Flipped Classroom" (teskari sinf) texnologiyasining ilmiy-nazariy asoslari, afzallik va kamchiliklari, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida, ayniqsa jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlarida qo'llash istiqbollari yoritilgan. Adabiyotlar tahliliga tayangan holda, muallif ushbu metodni O'zDJTSU, O'zMU va NamDU jismoniy tarbiya va sport fakultetlari talabalari orasida tajriba tariqasida sinovdan o'tkazish taklifini ilgari suradi.

Kalit so'zlar: flipped classroom, chet tili, mustaqil o'rganish, talaba faolligi, zamonaviy ta'lim texnologiyasi, O'zbekiston oliy ta'lim tizimi.

Kirish

Raqamli transformatsiya va zamonaviy texnologiyalarning ta'lim tizimiga kirib kelishi natijasida o'quv jarayonini takomillashtirish, talabalarni mustaqil fikrlaydigan, kreativ va raqamli savodxonlikka ega shaxs sifatida shakllantirish zarurati ortmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-yanvardagi PQ-81-sonli farmonida xorijiy tillarni o'qitish sifatini oshirishda innovatsion metodlarni keng joriy etish zarurligi ta'kidlangan[1]. Shuningdek, 2022-yil 21-iyundagi PQ-290-sonli qarorda oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish, o'qitish jarayonini zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish borasida muhim topshiriqlar belgilangan[2]. Shu munosabat bilan, "Flipped Classroom" texnologiyasi chet tilini o'qitishda samaradorligi isbotlangan yondashuv sifatida ilmiy doiralarda keng muhokama qilinmoqda.

Flipped Classroom texnologiyasining mohiyati

“Flipped Classroom” modeli dars jarayonini an’anaviy ketma-ketlikdan teskari tartibga o’zgartiradi: talabalar nazariy bilimni mustaqil tarzda, odatda uy sharoitida (video darslar, maqolalar, podkastlar orqali) o’zlashtiradi, darsda esa olingan bilimni mustahkamlovchi mashg’ulotlar, muhokamalar va amaliy topshiriqlar bajariladi. Bu yondashuv talabaning mustaqil o’rganish, tahlil qilish, muloqotga kirishish va ko’nikmalarni real sharoitda qo’llash kompetensiyalarini rivojlantiradi. Bu texnologiya, xususan, CEFR talablari asosida til ko’nikmalarini kompleks shakllantirishga imkon yaratadi.

So’nggi yillarda xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan “Flipped Classroom” texnologiyasining samaradorligi bo’yicha bir qator tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, J.Bergmann va A.Sams o’zining fundamental asarida flipped model orqali o’quvchilar o’z vaqtini sinfda mustaqil amaliyotga ko’proq bag’ishlashi, nazariy material esa oldindan o’zlashtirilishini samarali deb topganlar [3].

Zainuddin va Halili tomonidan olib borilgan meta-tahlilda flipped model talabalarning darsdagi ishtiroki va motivatsiyasini sezilarli darajada oshirganligi aniqlangan [4].

Chen, Hsieh, Wu va Marek (2017) ingliz tili ta’limi uchun flipped classroom modelini qo’llab, talaffuz, og’zaki nutq va fikr almashish kompetensiyalarida ijobiy o’zgarishlar qayd etganlar [5].

Mahalliy tajribalarda ham ushbu yondashuv ijobiy baholangan. Masalan, Karimova G. Farg’ona davlat universiteti filologiya yo’nalishi talabalarida flipped modelni sinab ko’rib, talabalarning faol ishtiroki va baholashdagi natijalarining oshganligini ko’rsatgan [6].

Har qanday yangi metod yoki yondashuv paydo bo’lar ekan, uni tadbiq etish jarayonida bir qancha imkoniyatlar eshiklari ochilsa-da, shu bilan birga ba’zi kamchiliklar ham bevosita ko’zga tashlanib qoladi. “Flipped classroom” texnologiyasi quyidagilar kabi afzalliklarni o’z ichiga oladi:

1. **Mustaqil ta’lim:** Talabalar o’z bilimni o’zi shakllantiradi, dars esa muhokama va amaliyot markaziga aylanadi;
2. **Moslashuvchanlik:** Talaba o’z vaqtida, o’z imkoniyati darajasida materialni o’zlashtira oladi;

3. **Til ko'nikmalarining uyg'un rivoji:** Listening, reading, speaking va writing ko'nikmalari bir vaqtda shakllanadi;
4. **Interaktiv resurslardan foydalanish:** Quizlet, Edpuzzle, Kahoot kabi vositalar motivatsiyani oshiradi;
5. **O'qituvchi rolining yangilanishi:** O'qituvchi nazariy bilim beruvchidan ko'ra, yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi rolini egallaydi;
6. **Doimiy refleksiya va baholash imkoniyati:** Formativ baholashning real shakllari (video topshiriqlar, peer review (o'zaro baholash)) asosida tahlil yuritish imkoniyati mavjud;
7. **Jismoniy tarbiya yo'nalishlari uchun ham mos kelishi:** Sport bilan band talabalar uchun darsdan tashqari bilim olish imkonini beradi.
O'rganilgan adabiyotlar, tahlillar va nazariyalar shuni ko'rsatadiki, ushbu texnologiya O'zbekiston sharoitida qo'llanilish jarayonida ayrim kamchiliklarni yuzaga chiqarishi mumkin:
 1. **Internet va texnik vositalarning yetishmasligi:** Talabalar yoki o'qituvchilarda zarur resurslar mavjud emasligi;
 2. **O'qituvchilarda raqamli savodxonlik yetarli darajada bo'lmasligi:** Flipped modelni samarali qo'llash uchun malaka talab etiladi;
 3. **Talabaning mustaqil o'rganishga tayyor emasligi:** Intizom va ichki motivatsiya yetishmasligi samaradorlikni pasaytiradi;
 4. **Moslashtirilgan resurslar tanqisligi:** Jismoniy tarbiya yo'nalishi uchun maxsus videodarslar, topshiriqlar kam;
 5. **O'quv yuklamalarining moslashtirilmaganligi:** Ba'zi o'quv dasturlari va baholash tizimlari bu modelga to'liq mos emas.

Amaliyotga tatbiq etish istiqbollari

Tadqiqot doirasida "Flipped Classroom" texnologiyasini O'zDJTSU, O'zMU va NamDU jismoniy tarbiya va sport fakultetlarida sinovdan o'tkazish rejalashtirilmogda. Tanlov ushbu yo'nalishdagi talabalar uchun darsdan tashqari mustaqil o'rganish muhimligi, ularning bandlik darajasi, chet tilini o'rganishga nisbatan turlicha munosabatini hisobga olgan holda asoslangan. Tajriba orqali metodikaning real sharoitdagi samaradorligini aniqlash, til o'rganishga oid metodik

qo'llanmalar ishlab chiqish kutilmoqda. Ushbu sinovlar davomida maxsus tayyorlangan video darslar, interaktiv mashqlar, refleksiya jurnallari va talabalar fikrini aks ettiruvchi so'rovnomalar asosida empirik ma'lumotlar yig'ilishi rejalashtirilmoqda.

Xulosa

“Flipped Classroom” texnologiyasi zamonaviy ta'limning talaba markazida bo'lishini, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishini va pedagogik jarayonni samarali tashkil etishini ta'minlaydi. Oliy ta'lim tizimida, ayniqsa jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlari uchun bu model dolzarbdir. Tajriba sinovlari orqali texnologiyaning amaliy qiymati aniqlanib, O'zbekistonga moslashtirilgan innovatsion ta'lim tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Kelgusida mazkur model asosida dars berayotgan o'qituvchilar uchun uslubiy qo'llanmalar ishlab chiqish, texnologik platformalar integratsiyasi hamda baholash mezonlarini standartlashtirish zarurati mavjud.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-yanvardagi PQ–81-sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-iyundagi PQ–290-sonli Qarori.
3. Bergmann J., Sams A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. ISTE.
4. Zainuddin, Z., & Halili, S. H. (2016). Flipped classroom research and trends from different fields of study. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 17(3), 313–340.
5. Chen Hsieh, J. S., Wu, W. C. V., & Marek, M. (2017). Using the flipped classroom to enhance EFL learning. *Computer Assisted Language Learning*, 30(1–2), 1–21.
6. Karimova G. (2021). Flipped Classroom texnologiyasini til o'rganishda qo'llash imkoniyatlari. *Til va Adabiyot Ta'limi*, 4(49), 105–110.